

економіка та управління, 2020, №3 (69). С.132-138. URL:
http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/3_69_2020/24.pdf

*Нікітенко К. С.,
студентка 31 групи ФМОІТ;
Артюх Оксана Валентинівна,
доктор економічних наук,
професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту;
Одеський національний економічний університет*

ФІНАНСОВІ ЗЛОЧИНИ В ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ

Проблема ухилення від сплати податків в Україні стоїть дуже гостро. Така ситуація спричинена, головним чином, через значний податковий тиск на підприємців, тому вони шукають лазівки в податковому законодавстві та використовують різні схеми для мінімізації податкового навантаження.

Вивчення різних способів вчинення податкових правопорушень та відмивання доходів може допомогти розробити ефективні механізми боротьби з такими правопорушеннями.

Наслідки фінансових злочинів в податковій сфері можуть бути надзвичайно серйозними. По-перше, це втрата грошей для державного бюджету, що може призвести до скорочення видатків на соціальні та інфраструктурні проекти. По-друге, це порушує конкурентний ринок, оскільки ті, хто ухиляються від сплати податків, отримують неправомірну перевагу перед іншими [1; 2].

Наймасштабніші способи ухилення від сплати податків в Україні використовують великі компанії, які домінують у своїй галузі, користуються політичним захистом і мають імунітет від фіскального та правоохоронного контролю.

Податкові злочини є частиною системи кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. У сфері оподаткування вже давно поширені випадки внесення відомостей за ст. 212 Кримінального кодексу України (ККУ) до Єдиного реєстру досудових розслідувань не письмових актів перевірок, а аналітичних довідок, аналізів та навіть рапортів, підготовлених працівниками органів досудового розслідування, в яких зазначаються лише певні припущення про можливе ухилення від сплати податків, які потребують подальшого обґрунтування або спростування. Лише після порушення кримінальної справи та проведення перевірки суб'єкта господарювання можна дати відповідь на питання, чи мало місце порушення податкового законодавства, чи є ознаки злочину та чи законними є дані, внесені до ЄРДР [3]. Така практика викликає велику кількість скарг, оскільки створює великий тиск на вітчизняний бізнес та збільшує навантаження на одного слідчого.

Кримінальна відповідальність може наставати також за підбурювання або пособництво у вчиненні цього злочину. Наприклад, дії керівника або власника підприємства, який дає вказівки своїм підлеглим підписувати або подавати до податкових органів недостовірну (сфальсифіковану) звітність та не сплачувати податки або сплачувати їх не в повному обсязі, можуть бути визнані судом як дії особи, яка брала участь у вчиненні цього злочину, передбаченого ст. 212 ККУ. Особа, яка вчинила будь-яке з діянь, передбачених частинами 1 або 2 ст. 212 ККУ (якщо воно призвело до фактичного ненадходження до бюджету чи державного цільового фонду коштів в особливо великому розмірі), звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона до притягнення до кримінальної відповідальності сплатить податки, збори (обов'язкові платежі) та відшкодує державі шкоду (пеню, штрафні санкції), завдану їх несвоєчасною сплатою [4].

З початку 2023 року органи Державного бюро розслідувань (ДБР) розслідують понад 100 кримінальних правопорушень у сфері оподаткування. За результатами роботи повідомлено про підозру 32 посадовим особам податкових органів та направлено до суду 36 обвинувальних актів стосовно 37 посадових осіб. За результатами контролю у сфері оподаткування ДБР встановлено, що через незаконні дії податківців державі було завдано збитків на 76,5 млн грн. На сьогоднішній день відшкодовано 36 млн грн та судом накладено арешт на майно вартістю 6,3 млн грн. Розслідування проводилося у співпраці з податковими органами [5].

З метою забезпечення прозорості державного контролю було введено в дію Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» від 20.03.2023 р. за № 2970-IX, який дав можливість імплементувати два міжнародні стандарти прозорості: загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information (CRS)) та стандарт щодо обміну інформацією за запитом (EOIR) [6].

Варто відмітити, що доступ податкових органів до інформації про іноземні фінансові активи резидентів України є важливим інструментом контролю за своєчасністю та повнотою декларування оподатковуваних доходів, виявлення незадекларованих доходів та боротьби з ухиленням від сплати податків фізичними та юридичними особами. Зокрема, забезпечення регулярного міжнародного обміну інформацією про фінансові рахунки сприяє підвищенню ефективності імплементації нових правил оподаткування контрольованих іноземних компаній, які набули чинності з 1 січня 2022 року, а також є важливим у реалізації непрямих методів контролю за оподаткуванням фізичних та юридичних осіб, виявленні незадекларованих платниками податків активів та схем ухилення від оподаткування, джерелом податкової інформації та збільшення потенційних додаткових податкових надходжень до бюджету України.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зауважити, що для того, щоб ефективні механізми боротьби з податковими правопорушеннями та відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом, запрацювали в повному обсязі, необхідно досліджувати способи вчинення цих правопорушень та розробляти превентивні заходи, застосовуючи міжнародний досвід у контрольній та податковій сферах.

Список використаних джерел

1. Відмивання доходів від податкових злочинів. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <http://surl.li/lnfug>
2. Мілімко Л. В., Жидовцев Я. В. Особливості початкового етапу досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері оподаткування, вчинених суб'єктами господарювання. Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ : НАУ, 2023. №2. С. 221-228
3. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 р. № 298. База даних «Законодавство України». Офіс Генерального прокурора. URL: <http://surl.li/lnzwe>
4. Кримінальний кодекс України: Кодекс України № 3108-IV від 17.11.2005 / Верховна Рада України. URL: <http://surl.li/locnk>
5. З початку року ДБР розслідує понад 100 кримінальних проваджень щодо зловживань у податковій сфері. Державне бюро розслідувань. URL: <http://surl.li/loatd>
6. Монаєнко А., Куц М., Атаманчук Н. Податкове шахрайство та підтвердження реальності господарських операцій у практиці Суду ЄС та Верховного Суду. Всеукраїнське професійне юридичне видання. 2023. URL: <http://surl.li/loejj>

***Пантелєєв Володимир Павлович,**
доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник науково-дослідної частини;
Київський аграрний університет НААН України*

ESG-ПОКАЗНИКИ У ПРІОРИТЕТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗРОШЕННЯ ТА ДРЕНАЖУ В УКРАЇНІ

Імплементація стандартів ESG у роботу фінансових інститутів України є обов'язковим фактором для тих установ, які планують активно співпрацювати з міжнародними партнерами та інвесторами. Більше того, дотримання цих стандартів дає можливість залучати фінансування на більш привабливих умовах. [1]. Заявлено про використання системи показників ESG, через активізацію функціоналу ESG-факторів у сектор інфраструктури [2].